

УДК 339.5:658.6

Савчук Світлана Віталіївна

*PhD, доцент кафедри менеджменту і адміністрування
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу*

Savchuk Svitlana

*PhD, Associate Professor,
Department of Management and Administration
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas
ORCID: 0000-0003-0428-5798*

**МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ ПОСЛУГАМИ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ
ТА СТРАТЕГІЧНІ ВИКЛИКИ
INTERNATIONAL TRADE IN SERVICES: CURRENT TRENDS AND
STRATEGIC CHALLENGES**

***Анотація.** Вступ. У сучасних умовах глобалізації та цифрової трансформації міжнародна торгівля послугами набуває дедалі більшого значення як драйвер економічного зростання, проте її розвиток супроводжується низкою проблем, пов'язаних із нерівномірністю цифрової інфраструктури, високим рівнем регуляторних бар'єрів та відсутністю уніфікованих підходів до обліку і моніторингу цифрових потоків. Це зумовлює необхідність комплексного аналізу сучасних тенденцій у сфері торгівлі послугами, зокрема з урахуванням способів постачання та темпів зростання експорту цифрових послуг як у світі, так і в Україні.*

***Мета.** Систематизація та аналіз сучасних тенденцій міжнародної торгівлі послугами, шляхом дослідження динаміки експорту, структури*

постачання послуг за різними моделями та зростання цифрових послуг у світі та в Україні.

Матеріали і методи. У процесі дослідження застосовано методи аналізу, синтезу, наукового узагальнення та порівняння. Інформаційною базою роботи слугували відкриті джерела міжнародної статистики та офіційні дані, опубліковані провідними міжнародними організаціями, зокрема Світовою організацією торгівлі, Конференцією ООН з торгівлі та розвитку (UNCTAD), Всесвітнім економічним форумом та Організацією економічного співробітництва та розвитку (OECD).

Результати. У статті розглянуто актуальні тенденції розвитку міжнародної торгівлі послугами в сучасних умовах. Проаналізовано динаміку експорту послуг у світі за останнє десятиліття, структуру торгівлі за способами постачання, а також зростання частки послуг наданих цифровим способом як у глобальному масштабі, так і в Україні. На основі проведеного дослідження виокремлено ключові тенденції розвитку міжнародної торгівлі послугами, зокрема зростання цифрових послуг, високий рівень регуляторних бар'єрів, активну інтеграцію новітніх технологій та стійкість сектору до геополітичних викликів.

Перспективи. Перспективи подальших досліджень полягають у поглибленому аналізі впливу цифрових технологій на структуру та ефективність міжнародної торгівлі послугами в контексті глобальних трансформацій.

Ключові слова: *зовнішньоекономічна діяльність, міжнародна торгівля, торгівля послугами, імпорт, експорт, цифровізація.*

Summary. *Introduction. In the context of globalization and digital transformation, international trade in services is gaining increasing importance as a driver of economic growth. However, its development is accompanied by a number of challenges related to the uneven distribution of digital infrastructure,*

a high level of regulatory barriers, and the lack of unified approaches to accounting and monitoring digital flows. These factors highlight the need for a comprehensive analysis of current trends in trade in services, particularly in terms of modes of supply and the growth rate of digital services exports both globally and in Ukraine.

Purpose. The purpose of this article is to systematize and analyze current trends in international trade in services through the study of export dynamics, the structure of service delivery by different supply modes, and the growth of digital services in the world and in Ukraine.

Materials and Methods. The study employs methods of analysis, synthesis, scientific generalization, and comparison. The information base of the research consists of publicly available sources of international statistics and official data published by leading international organizations, including the World Trade Organization (WTO), the United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD), the World Economic Forum, and the Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD).

Results. The article examines the key trends in the development of international trade in services under current conditions. It analyzes export dynamics over the last decade, the structure of trade by modes of supply, and the increasing share of digitally delivered services globally and in Ukraine. Based on the conducted analysis, the article identifies major trends in the development of international trade in services, including the growth of digital services, the persistence of high regulatory barriers, the active integration of new technologies, and the sector's resilience to geopolitical challenges.

Discussion. Future research should focus on an in-depth analysis of the impact of digital technologies on the structure and efficiency of international trade in services in the context of global transformations.

Key words: *foreign economic activity, international trade, trade in services, import, export, digitalization.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізації та цифрової трансформації міжнародна торгівля послугами набуває дедалі більшого значення як драйвер економічного зростання, проте її розвиток супроводжується низкою проблем, пов'язаних із нерівномірністю цифрової інфраструктури, високим рівнем регуляторних бар'єрів та відсутністю уніфікованих підходів до обліку і моніторингу цифрових потоків. Це зумовлює необхідність комплексного аналізу сучасних тенденцій у сфері торгівлі послугами, зокрема з урахуванням способів постачання та темпів зростання експорту цифрових послуг як у світі, так і в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз опрацьованих публікацій свідчить про різноплановий підхід до вивчення міжнародної торгівлі послугами. Зокрема, у статті Брензович К.С. та Манзюк М.В. [4] розкрито вплив пандемії COVID-19 на динаміку експорту та імпорту послуг, а саме в розрізі секторів, чутливих до мобільності. Дернова І. [6] досліджує сучасний стан і глобальні тренди розвитку світового ринку послуг, акцентуючи увагу на зростанні ролі країн, що розвиваються. Криниця С.О. [8] аналізує досвід цифрової трансформації податкових і митних систем у контексті торгівлі послугами. Приварнікова І. [9] зосереджується на специфіці експортно-імпортних операцій у сфері послуг, зокрема у зв'язку з лібералізацією ринку. Гетманенко О.О. [13] висвітлює зв'язок між цифровізацією та конкурентоспроможністю перехідних економік у сфері міжнародної торгівлі. Крім цього, звіти та публікації міжнародних організацій — СОТ, МВФ та ОЕСР [1,2,3,7,10,12] - надають ґрунтовну статистичну основу для оцінки глобальних тенденцій міжнародної торгівлі послугами.

Метою статті є систематизація та аналіз сучасних тенденцій міжнародної торгівлі послугами, шляхом дослідження динаміки експорту,

структури постачання послуг за різними моделями та зростання цифрових послуг у світі та в Україні.

Матеріали і методи. У процесі дослідження застосовано методи аналізу, синтезу, наукового узагальнення та порівняння. Інформаційною базою роботи слугували відкриті джерела міжнародної статистики та офіційні дані, опубліковані провідними міжнародними організаціями, зокрема Світовою організацією торгівлі, Конференцією ООН з торгівлі та розвитку (UNCTAD), Всесвітнім економічним форумом та Організацією економічного співробітництва та розвитку (OECD).

Виклад основного матеріалу. Послуги представляють найдинамічніший сегмент світової торгівлі, однак їхнє вимірювання значно поступається за рівнем розвитку порівняно з торгівлею товарами. Це зумовлено складністю, нематеріальною природою та високою індивідуалізацією послуг, а також можливістю їхнього надання різними способами постачання. Відсутність достатньої деталізації у статистичних даних, дефіцит двосторонньої інформації навіть у найбільш розвинених економіках, а також затримки у звітності є загальновизнаними проблемами, що ускладнюють точний аналіз міжнародної торгівлі послугами [1].

Протягом останніх дванадцяти років світова торгівля товарами зростала в середньому на 2,2 відсотка на рік у номінальному доларовому вираженні, тоді як торгівля послугами зростала більш динамічно – на 4,7 відсотка на рік. За той самий період світова економіка (виміряна світовим ВВП у доларах США) зростала зі швидкістю 3,0 відсотка на рік. Країни, що розвиваються, та країни, що розвиваються (PPP) зазнали зростання експорту послуг на 5,7 відсотка порівняно з 4,6 відсотка для країн з розвинутою економікою (PP). У 2023 році послуги становили 31 відсоток від загального обсягу експорту в PPP порівняно з 17 відсотками в PP. Частка торгівлі послугами в загальному обсязі світової торгівлі зросла з 20

відсотків у 2011 році до 25 відсотків у 2023 році. Зростання відображає, серед інших факторів, зростаючу важливість цифровізації, яка полегшила надання послуг через кордони [2]. З метою візуалізації основних змін, що відбулися у сфері міжнародної торгівлі послугами протягом останнього десятиліття, нижче наведено відповідний графік (рис.1).

Рис. 1. Динаміка експорту послуг у світі за останні 10 років

Джерело: сформовано автором на основі [3]

Світовий експорт послуг упродовж останнього десятиліття демонструє стабільну позитивну динаміку, що свідчить про зростаючу роль цього сегмента у глобальній економіці. Незважаючи на тимчасове скорочення обсягів у 2020 році, спричинене пандемією COVID-19, сектор швидко відновився вже у 2021 році, продемонструвавши рекордне зростання на понад 20%. Подальше збільшення обсягів експорту впродовж 2022–2024 років вказує на структурні зміни в глобальному ринку послуг, зокрема на активізацію цифрової торгівлі, інтенсифікацію міжнародного ІТ-сектору та відновлення туристичних і транспортних потоків [4]. Отримані результати підтверджують високу гнучкість і адаптивність ринку послуг до зовнішніх викликів, що забезпечується широким впровадженням інноваційних технологій та трансформацією моделей постачання послуг.

Для всебічного аналізу сучасних процесів у міжнародній торгівлі послугами доцільно звернутися до класифікації способів постачання

послуг, визначеної в рамках Генеральної угоди СОТ про торгівлю послугами (GATS) (табл.1). Такий підхід дозволяє розмежувати форми взаємодії між постачальниками та споживачами послуг у транснаціональному вимірі, що є критично важливим для формування ефективної торговельної політики, оцінки бар'єрів та визначення стратегічних пріоритетів країн у цій сфері. Розглянемо структуру експорту послуг за способами постачання у глобальному (рис.2) та національному (рис.3) контексті.

Таблиця 1

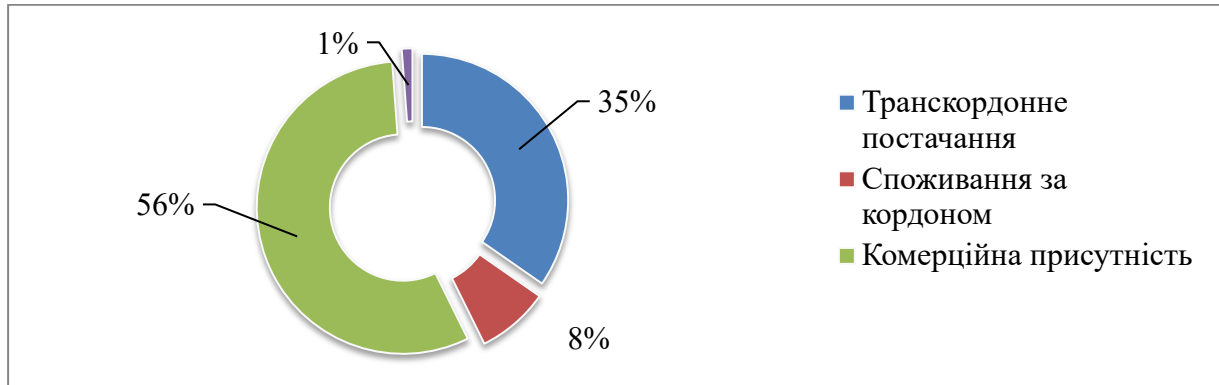
Характеристика моделей постачання послуг відповідно до положень GATS

№	Модель	Опис	Приклад
1	Транскордонне постачання (<i>Cross-border supply</i>)	Послуга надається через кордон без переміщення споживача або постачальника.	Онлайн-консультація, хостинг, міжнародний телефонний дзвінок.
2	Споживання за кордоном (<i>Consumption abroad</i>)	Споживач їде за кордон для отримання послуги.	Туризм, лікування в іншій країні, навчання студента за кордоном.
3	Комерційна присутність (<i>Commercial presence</i>)	Постачальник створює філію або дочірнє підприємство в іншій країні для надання послуг.	Іноземний банк відкриває філію у вашій країні.
4	Переміщення фізичних осіб (<i>Presence of natural persons</i>)	Працівники постачальника тимчасово переміщуються до іншої країни для надання послуг.	Консультант або інженер приїжджає працювати над проєктом за контрактом.

Джерело: сформовано автором на основі [5]

Аналіз структури міжнародної торгівлі послугами у світі свідчить про домінування моделі «Комерційна присутність», а отже більшість компаній для надання послуг на іноземних ринках обирають шлях створення локальних представництв, що дозволяє краще враховувати місцеві особливості, знижувати бар'єри входу та забезпечувати безперервну присутність. Інші способи — споживання за кордоном (модель 2) з часткою 8% та переміщення фізичних осіб (модель 4) з

часткою 1% — мають відносно обмежене значення. Це може пояснюватися логістичними, адміністративними та регуляторними бар'єрами, пов'язаними з фізичним пересуванням людей або споживачів, а також значно вищими витратами порівняно з дистанційними форматами [6].

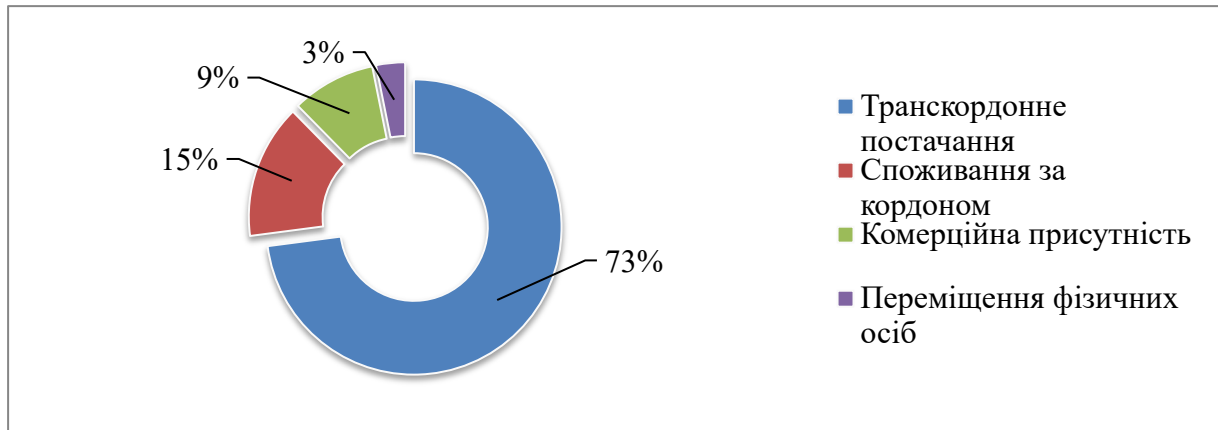

Рис. 2. Структура експорту послуг за способами постачання у світі, 2022 рік

Джерело: сформовано автором на основі [7]

Натомість в Україні майже 70% усіх операцій припадає на транскордонне постачання, що обумовлено стрімким розвитком цифрових технологій, інтернет-комунікацій та зростанням попиту на дистанційні послуги, зокрема у сферах ІТ, фінансових послуг, освітніх і консалтингових рішень. Це також є наслідком підвищеної економічної ефективності такого формату, який дозволяє уникати складних процедур фізичної присутності або капітальних інвестицій в іншій країні [8].

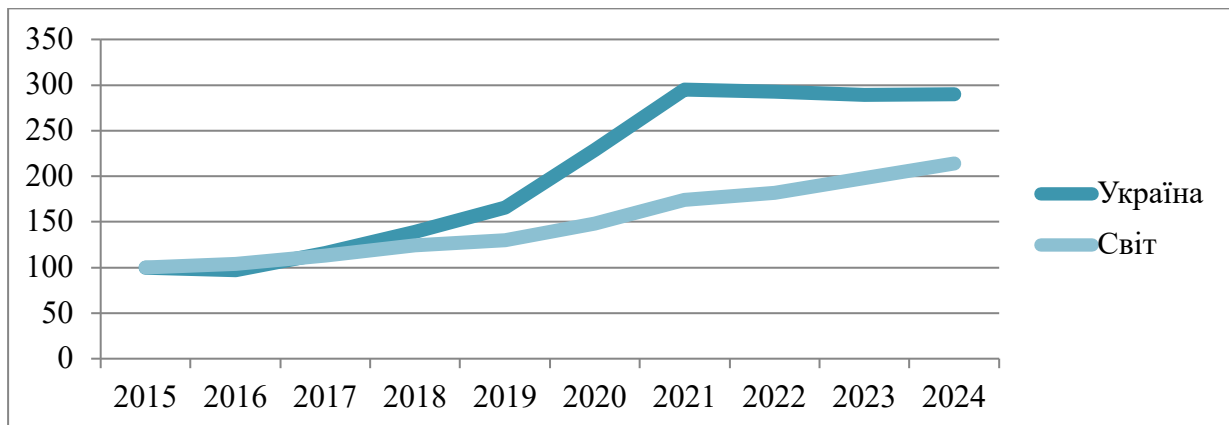
Порівняно менш поширеними в Україні є моделі, пов'язані з комерційною присутністю (8,7%) та переміщенням фізичних осіб (3%). Це зумовлено високими трансакційними витратами, необхідністю дотримання складних регуляторних вимог, обмеженнями на в'їзд, а також бюрократичними процедурами, що стримують міжнародну мобільність персоналу. Водночас, ці моделі залишаються важливими для галузей, де потрібен безпосередній контакт з клієнтом або фізична присутність на ринку (наприклад, інжиніринг, будівництво, юридичні чи бухгалтерські послуги) [9].

Рис. 3. Структура експорту послуг за способами постачання в Україні, 2022 рік

Джерело: сформовано автором на основі [7]

Структура експорту послуг за способами постачання в Україні обумовлює необхідність проведення ґрунтовного аналізу послуг, що надаються через комп'ютерні мережі, зокрема через Інтернет, мобільні додатки, електронну пошту, голосові та відеозв'язки, а також платформи цифрового посередництва. На рис. 4 подано динаміку експорту послуг, що надаються в цифровому форматі в Україні та в світі (індекс в 2015 р = 100).

Рис. 4. Зростання експорту послуг, що надаються в цифровому форматі в Україні та в світі

Джерело: сформовано автором на основі [10]

У період з 2015 по 2024 рік Україна демонструє стійке та динамічне зростання експорту цифрових послуг, значно випереджаючи середньосвітові темпи. Індекс експорту для України зріс майже втричі (з 100 до 290), тоді як глобальний показник досяг лише 214. Найінтенсивніше

зростання спостерігалось у 2020–2021 роках, що, ймовірно, пов'язано з активізацією цифрової трансформації в умовах пандемії. Починаючи з 2021 року, динаміка українського експорту цифрових послуг стабілізується на високому рівні, що свідчить про зрілість та адаптивність національного сектору цифрових послуг до глобальних змін.

З огляду на проведені дослідження статистичної інформації та на основі аналізу літературних джерел виокремимо основні тенденції розвитку міжнародної торгівлі послугами:

1. Зростання обсягів цифрових послуг. Цифрові послуги, такі як хмарні обчислення, електронна комерція та онлайн-фінансові сервіси, становлять понад 60% світового експорту послуг [11].

2. Високий рівень регуляторних бар'єрів. За даними Індексу обмежень торгівлі послугами ОЕСД, у 2024 році глобальні бар'єри залишалися високими та фрагментованими, особливо в галузях цифрової торгівлі та телекомунікацій. Це створює нерівні умови для учасників ринку та обмежує потенціал зростання [12].

3. Інтеграція цифрових технологій. Штучний інтелект, блокчейн та Інтернет речей активно впроваджуються в процеси торгівлі, зокрема в митне оформлення та управління ланцюгами постачання. Це сприяє підвищенню ефективності, прозорості та зниженню витрат у міжнародній торгівлі послугами [13].

4. Стійкість до геополітичних викликів. Попри зростаючі геополітичні напруження та торговельні обмеження, торгівля послугами демонструє відносну стійкість.

Ці тенденції підкреслюють важливість адаптації національних стратегій до нових реалій міжнародної торгівлі послугами, зокрема шляхом розвитку цифрової інфраструктури, зниження регуляторних бар'єрів та активного впровадження новітніх технологій.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, міжнародна торгівля послугами за останнє десятиліття демонструє стабільну позитивну динаміку з послідовним зміщенням акценту на цифрові форми надання послуг. Водночас, структура експорту послуг за способами постачання засвідчує зміни у споживчих моделях та технологічних підходах, зокрема переорієнтацію від традиційних форматів до дистанційного обслуговування. Особливо динамічне зростання цифрових послуг спостерігається в Україні, де з 2015 по 2024 рік їхній експорт зріс майже втричі, що перевищує середньосвітові показники.

Наведені тенденції супроводжуються рядом стратегічних викликів, серед яких ключовими є необхідність гармонізації національних та міжнародних регуляторних рамок, усунення бар'єрів доступу до цифрових ринків, а також розбудова цифрової інфраструктури. Для країн, що прагнуть інтегруватися у глобальні ланцюги створення доданої вартості, критично важливо адаптувати національні політики до нових реалій, враховуючи як зростаючу роль торгівлі послугами, так і посилену конкуренцію в цифровому просторі.

Перспективи подальших досліджень полягають у поглибленому аналізі впливу цифрових технологій на структуру та ефективність міжнародної торгівлі послугами в контексті глобальних трансформацій.

Література

1. Світова організація торгівлі (WTO). *Global Trade Outlook 2025*. Женева, 2025. 120 с. URL: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/trade_outlook25_e.pdf (дата звернення: 15.04.2025).
2. Services Trade Expands at a Faster Pace Than Goods Trade. URL: <https://data.imf.org/en/news/november%2013-26%20->

%20services%20trade%20expands%20at%20a%20faster (дата звернення: 15.04.2025).

3. Trade in commercial services. *World Trade Organization. Global trade.*

URL: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/gstdh_commercial_services_e.htm (дата звернення: 19.04.2025).

4. Брензович К.С., Манзюк М.В. Вплив пандемії коронавірусу на міжнародну торгівлю послугами. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство.* 2021. Вип. 39. С. 18-22.

5. Генеральна угода про торгівлю послугами: Угода Світ. орг. торгівлі від 15.04.1994.
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_017#Text (дата звернення: 10.04.2025).

6. Дернова І. Світовий ринок послуг: сучасний стан та тенденції розвитку. *Економіка та суспільство.* 2023. Вип. 50.

7. Trade in services by mode of supply dataset. *World Trade Organization.*
URL: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/gstdh_mode_supply_e.htm (дата звернення: 21.04.2025).

8. Криниця С. О. Цифрова трансформація податкової та митної систем: зарубіжний досвід та перспективи для України. *Актуальні питання економічних наук.* 2025. Вип. 9.

9. Приварникова І.Ю. Специфіка експортно-імпортних операцій у сфері послуг. *Management and Entrepreneurship: Trends of Development*, Вип. 1 (27), 2024. С. 89-103.

10. Digitally Delivered Services Trade Dataset. *World Trade Organization.*

URL: https://www.wto.org/english/res_e/status_e/gstdh_digital_services_e.htm (дата звернення: 21.04.2025).

11. Trade in 2025. *Global Banking and Markets*. HSBC. URL: <https://www.gbm.hsbc.com/en-gb/insights/global-research/trade-in-2025?utm> (дата звернення: 08.05.2025).

12. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). OECD Services Trade Restrictiveness Index 2025. URL: <https://www.oecd.org/en/about/news/announcements/2025/02/oecd-services-trade-restrictiveness-index-2025.html> (дата звернення: 08.05.2025).

13. Гетманенко О. О. Цифровізація та конкурентоспроможність у міжнародній торгівлі: дані з 15 перехідних економік. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки»*. 2025. № 5.

References

1. Svitova orhanizatsiia torhivli (WTO). Global Trade Outlook 2025. Zheneva, 2025. 120 s. URL: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/trade_outlook25_e.pdf.

2. Services Trade Expands at a Faster Pace Than Goods Trade. URL: <https://data.imf.org/en/news/november%2013-26%20-%20services%20trade%20expands%20at%20a%20faster>.

3. Trade in commercial services. World Trade Organization. Global trade. URL: https://www.wto.org/english/res_e/status_e/gstdh_commercial_services_e.htm.

4. Brenzovych K.S., Manziuk M.V. Vplyv pandemii koronavirusu na mizhnarodnu torhivliu posluhamy [The impact of the coronavirus pandemic on international trade in services] *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*. 2021. Vyp. 39. S. 18-22 [in Ukrainian].

5. Heneralna uhoda pro torhivliu posluhamy : Uhoda Svit. orh. torhivli vid 15.04.1994 [General Agreement on Trade in Services] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_017#Text [in Ukrainian].

6. Dernova I. Svitovyi rynok posluh: suchasnyi stan ta tendentsii rozvytku [The global services market: current state and development trends]. *Ekonomika ta suspilstvo*. 2023. Vyp. 50 [in Ukrainian].

7. Trade in services by mode of supply dataset. World Trade Organization. URL: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/gstdh_mode_supply_e.htm.

8. Krynytsia S. O. Tsyfrova transformatsiia podatkovoi ta mytnoi system: zarubizhnyi dosvid ta perspektyvy dlia Ukrainy [Digital transformation of tax and customs systems: foreign experience and prospects for Ukraine]. *Aktualni pytannia ekonomichnykh nauk*, Vyp. 9. 2025 [in Ukrainian].

9. Pryvarnykova I.Iu. Spetsyfyka eksportno-importnykh operatsii u sferi posluh [Specifics of export-import operations in the service sector]. *Management and Entrepreneurship: Trends of Development*. 2024. Vyp. 1 (27). S. 89-103 [in Ukrainian].

10. Digitally Delivered Services Trade Dataset. World Trade Organization. URL: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/gstdh_digital_services_e.htm.

11. Trade in 2025. Global Banking and Markets. HSBC. URL: <https://www.gbm.hsbc.com/en-gb/insights/global-research/trade-in-2025?utm>.

12. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). OECD Services Trade Restrictiveness Index 2025. URL: <https://www.oecd.org/en/about/news/announcements/2025/02/oecd-services-trade-restrictiveness-index-2025.html>.

13. Hetmanenko O. O. Tsyfrovizatsiia ta konkurentospromozhnist u mizhnarodnii torhivli: dani z 15 perekhidnykh ekonomik [Digitalization and competitiveness in international trade: data from 15 transition economies].

Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Internauka». Serii: «Ekonomichni nauky».
2025. № 5 [in Ukrainian].